

INSTITUTIONEN FÖR SOCIOLOGI OCH
ARBETSVETENSKAP

ATTITYD TILL SKATT

En kvantitativ analys av individens attityd till att undvika skatt, både utifrån regelrätta och lagbrytande scenarion.

Simon Pasula

Examensarbete: 15 hp

Kurs: SC 1502

Nivå: Grundnivå

Termin/år: HT 2023

Handledare: Björn Halleröd

Abstract

Uppsatsarbete:	15 hp
	Kandidat i sociologi
Kurs:	SC 1502
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	HT 2023
Handledare:	Björn Halleröd
Examinator:	Jing Wu
Nyckelord:	skatt, skatteattityd, skattebenägenhet, skatteundvikande, skattemoral, ssf

---

Denna vetenskapliga studie ämnar att utforska och förstå de faktorer som påverkar individens inställning till skatt i form av att undersöka agerandet i hypotetiska skattescenarion där individen kan uppskatta sin sannolikhet att göra handlingar som undviker skatt. För att analysera sambanden mellan bland annat politiska ideologier, syn på omfördelning och individuella skillnader i relation till skatteattityder har faktor- och regressionsanalyser genomförts. Datainsamlingen genomfördes genom en enkätundersökning med hjälp av Qualtrics och till analysen bestod 78 deltagare. Resultatet visar på signifikanta samband mellan attityd till skatt utifrån bland annat politiska ideologier och synen på omfördelning. Studiens begränsningar var bland annat antalet deltagare och urvalsmetod. Rekommendationerna för framtida forskning inkluderar användning av representativt urval och inkludering av faktorer för att förbättra framtida forsknings teoretiska förankring. Sammanfattningsvis understryker studien vikten av fortsatt forskning för att fördjupa förståelsen av skattebenägenhet och skatteundvikande i samhället eftersom det kan anses av yttersta vikt.

Attityder till skatteundvikande

Simon Pasula

“Nu börjar jakten på Sveriges skattesmitare. 130 miljarder kronor försvinner till skatteparadis varje år - och regeringen vill sätta stopp för fusket.” (Holmqvist, 2018).

Studier kring medborgarnas attityd till skatt har länge varit av central betydelse för samhällsvetenskaplig forskning och i samhällets politiska debatt. De som lyfts i dagstidningarna som skattesmitare eller ekobrottslingar är oftast inflytelserika människor och många gånger handlar det om mångmiljonbelopp. Det man dock inte ser så ofta är de mindre brotten som oftast handlar om småpengar. De brott mot skattelagar som helt vanliga begår. Möjligheterna att som en vanlig individ undvika att betala skatt i vissa fall skulle jag argumentera är relativt stora. Det finns dock lite forskning som har fokuserat på individens egen skattebenägenhet och vad denna kan tänkas påverkas av. I denna studie strävar jag efter att fördjupa förståelsen för hur vår attityd mot skatt kan visa sig i hypotetiska scenarion, där vissa scenarion tänjer på gränserna av rätt och fel medan vissa andra är lagliga. Jag kommer även försöka undersöka vilka faktorer som kan ligga bakom denna benägenhet.

Man kan argumentera för att undvikandet av skatt är inte bara ett ekonomisk fenomen utan även ett komplext socialt problem. För att belysa detta kommer denna studie att analysera variabler som syn på omfördelning, politisk kompass och allmän demografi. Attityden till skatt eller mer precist undvikande av skatt är relativt utforskad ur ett sociologiskt perspektiv, särskilt i svensk kontext, vilket förhoppningsvis leder till att denna studie, även på kandidatnivå, kan bidra med någon typ av riktlinje för framtida forskning.

Bakgrund

I de flesta länder är skattebetalningar lagstadgade för dess medborgare, det är en nödvändighet för att finansiera samhällsfunktioner. Exempelvis så är det i Sverige lagstadgat att betala skatt på inkomster och att inte göra det är brottsligt (SFS 2011:1244). Filosofen Rousseau (2009) argumenterade redan på 1700-talet att skatt är något nödvändigt för att kunna etablera ett så kallat samhällskontrakt mellan medborgare och stat. Detta kontrakt reglerar skyldigheter och rättigheter för båda parter, när dessa skyldigheter eller rättigheter inte lever upp till förväntningarna kan det påverka individens skattebenägenhet. Ett bristande förtroende för statens användning av de allmänna medlen kan alltså påverka individens vilja mot sina skatteförpliktelser (Rousseau, 2009).

Det svenska skattesystemet skiljer sig på många sätt mot andra skattesystem i Europa. Bland annat så har vi sedan 2005 tagit bort skyldigheten till att betala skatt på arv och gåvor enligt 8 kap. 2 § inkomstskattelagen (SFS 1999:1299). På vår inkomst betalar vi likt många andra länder något som kallas inkomstskatt. Hur mycket skatt man betalar beror på flera faktorer, bland annat får man en specifik skattesats utifrån hur mycket lön man får. Skattesatsen kan variera utifrån flera faktorer, men störst skillnad återfinns beroende på vilken kommun man bor i samt om man är medlem i ett trossamfund (Skatteverket, 2023). I jämförelse med andra länder så har Sverige särskilt höga skatter på arbete, både för de med lägre inkomster men också för de med högre inkomster, på grund av de höga marginalsatserna. 2024 är den genomsnittliga kommunalskatten 32,37% av inkomsten. För månadsinkomster över 49 875 kronor tillkommer 20% statlig skatt. Slutligen betalas

arbetsgivaravgifter på 31,42% på alla inkomster av arbetsgivaren (SCB, 2024 ; Skatteverket, 2023).

Enligt OECD så är Sveriges skatter det sjätte högsta i världen räknat som andel av BNP. Vi har historiskt sett haft låga skatter under 1900-talet och först under 50-talet började våra samlade skatter gå över 20 procent av BNP (OECD, 2020). Vidare så avviker Sverige mot andra länder på grund av den allmänna löneavgiften som betalas av arbetsgivarna själva. Vi skiljer oss också åt andra hållet som tidigare nämnt på arv och gåvor, men också på egenomsbeskattning som endast är cirka 1 procent av vår BNP i jämförelse med 2.3 procent för dem medlemsländer i EU (Konjunkturinstitutet, 2019). Varför har Sverige då så hög skatt? En stor anledningen bakom detta kan vara att den offentliga sektorn har expanderat samt att transfereringar, bland annat i form av bidrag, också har ökat. Detta leder till ett behov av att öka skattetrycket. Om man jämför med de länder som har särskilt låg skattetryck har de oftast mycket mindre utbyggda välfärdssystem (Öljemark, 2023).

Tidigare forskning

Tidigare forskning om attityden till skatt har historiskt sett genomgått en utveckling från att endast studera ekonomiska faktorer till att inkludera bland annat psykologiska och sociologiska faktorer.

De tidiga studierna från bland annat Allingham & Agnar (1972), fokuserade på ekonomiska faktorer som inkomstnivåer, skattesatser och sannolikheten för om man straffas för skattebrott och dess påföljder. Dessa faktorer ansågs vara avgörande för att förstå människors beteende gentemot skatt. Nyligen har man även utifrån strikt ekonomisk forskning undersökt de mekanismer staten kan använda för att undvika betalning av skatt. Det handlar bland annat om reglering av skattenivå, chans till att få sin deklaration granskad men också straffet ifall man gör fel (Alshira'h & Hijattulah, 2019).

Forskning i andra ämnen har istället betonat statens roll och dess maktrelation mot deras medborgare. Om staten innehar en relativt hög grad av makt har den samtidigt förmågan att påtvinga skattebetalningar, även om förtroendet för staten från dess medborgare är lågt. Batrancea m.fl. (2022) fann att "trust in authorities" och "power of authorities" var avgörande faktorer för företagarnas attityder till skattebetalning i flera olika länder och ekonomiska förhållanden. Hur mycket man litar på att staten förvaltar skattemedel rätt har visat sig vara en viktig faktor i bland annat Jordanien. I en studie kring försäljningsmoms så visar det sig att människors benägenhet ändrar sig utifrån hur de tror att de insamlade medlen används, och i deras tycke om medlen används korrekt eller felaktigt påverkas deras benägenhet till att korrekt använda försäljningsmoms (Bani-Khalid m.fl., 2022). Samtidigt så har man de senaste åren också försökt belysa de psykologiska aspekterna som finns inblandade, både hos de som samlar in skatten och de som betalar skatten. Bland annat så belyser Oats & Wynter (2021 ; Oats, 2012) de dilemman som skatteindrivare kan möta och hur de anpassar sitt bemötande utifrån vad de kan göra och inte utifrån vad de ska göra. Men vad påverkar de som själva betalar skatt? Gorecki & Letki (2020) argumenterar bland annat att normen individen innehar i stor utsträckning påverkar deras skattebenägenhet. En annan utgångspunkt skulle kunna vara individens egna moraliska kompass, eftersom att betala skatt ses både som en laglig skyldighet men också som moraliskt korrekt (van Brederode, 2019). Denna studie bygger på hypotetiska scenarion där individerna själva får skatta sin sannolikhet inför vissa skattedilemman. Dessa dilemman bygger till viss del på tidigare studier, men också egna frågor som är anpassade till det svenska skattesystemet. Alm m.fl. (2019) visar i sin studie att de vanligaste handlingarna för att undvika eller minska sin skattebörd för företag är att just att överskatta sina avdrag eller att underrapportera sin inkomst. Vad som

påverkar skatteattityden visar sig helt enkelt vara fler saker än man tidigare trott. För staten kan vara intressant att se vad som kan öka nivån av skattebenägenhet. Bani-Khalid m.fl. (2022) argumenterar i sin studie för att patriotism kan vara en viktig faktor i Jordanien i frågan om skattebenägenhet. En mer allmän studie från Pakistan fann stöd att faktorer som hög skatt, låg skattemoral, fattigdom, bristande straff och välfärd var faktorer som alla ledde till lägre skattebenägenhet och sågs som skäl för medborgarna att undvika att betala skatt (Mughal, 2012).

Sverige

“Make sure you pay your taxes; otherwise you can get in a lot of trouble” (Nixon, 2007).

Svallfors (2011) har undersökt trender i svenskarnas attityder till välfärdsstaten och skatt mellan 1981-2010. Svallfors studie pekar på att svenskarnas förtroende för välfärdspolis inte minskar, utan i mesta fall ökar. Allt fler människor är redo att betala en högre skatt för välfärden. Samtidigt anmärker Svallfors på att förtroendet för vissa välfärdsinstitutioner, särskilt de relaterade till ålderdomen, är anmärkningsvärt låga, dock oförändrade.

Att försöka belysa svenska folkets inställning till skatt och skattenivåer generellt sett är svårt. Jagers m.fl (2005) försökte undersöka just detta och fann att en stor del av respondenterna ansåg att samtliga skatter bör sänkas. Vad påverkar då denna inställning? Jagers menar att massmedias rapportering kan ha en stor betydelse för människors uppfattning om en enskild skatt, att skatten i sig uppmärksammas påverkar i sin tur människors attityd till skatten. Detta ligger i linje med andra fynd, särskilt när man jämför människors uppfattning om olika skatteförslag. I en undersökning som undersökte attityden till klimatskatter på flygresor i jämförelse med nötkött så fann man att människor överlag var mycket mer positiva till klimatskatt på flygresor än på nötkött. Man kan ställa sig frågan varför. En förklaring menar Nässén & Larsson (2015) är okunskap kring hur mycket nötköttsproduktion påverkar miljön. Andra möjliga förklaringar menas kunna vara att man anser nötkött vara någon typ av baskonsumtion medan flygresor antas vara lyxkonsumtion. Detta belyser vidare komplexiteten om hur inställningar kan påverkas och ändras av olika faktorer. Man kan dock sammanfattningsvis säga att individer i stor utsträckning är villiga att betala skatt om pengarna går till ett ändamål som de själva värderar (Svallfors, 2021).

Moralisk ekonomi

Moralisk ekonomi refererar till de normer, värderingar och föreställningar som präglar individens syn på fördelningen av samhällets rättvisa och dess resurser. Särskilt applicerbart och tydligt blir detta på välfärdsområdet. Välfärdspolitiken etablerar och påverkar synen på bland annat moraliska och sociala normer och detta formar i sin tur individens egna agerande och attityder. Det sker förändringar på dessa normer och attityder över tid på grund av påverkan från olika samhällsgrupper och intresseorganisationer på välfärdspolitiken. Den moraliska ekonomin kan bli urholkad genom att medborgarna själva uppfattar att skatten används felaktigt eller att staten får svårare att ta in skattemedel (Svallfors, 1996). Ett exempel på en konsekvens av en upplöst moralisk ekonomi skulle kunna vara the Slippery Slope Framework.

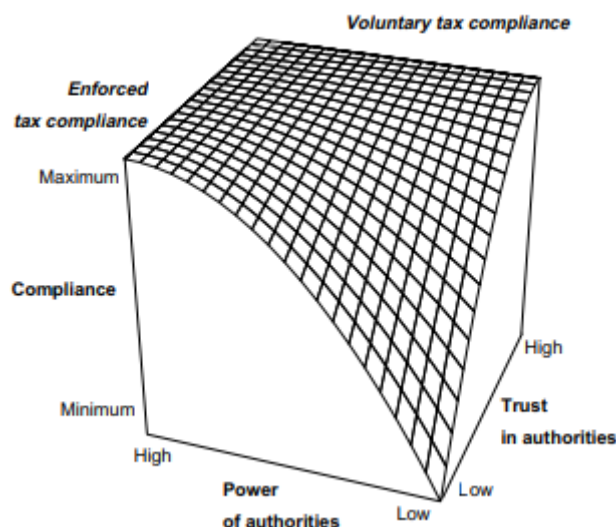
The slippery slope framework kombinerar psykologiska och sociologiska

dimensioner. Enligt SSF är "trust in authorities" och "power of authorities" centrala faktorer för att förstå skattebenägenhet (Kirchler m.fl., 2008). Om medborgarna litar på systemet och engagerar sig för allmännyttiga ändamål, avspeglas detta positivt i deras benägenhet att betala skatt. Å andra sidan, om det finns bristande förtroende och litet intresse för allmännyttan, kan detta påverka skattebenägenheten negativt.

De centrala aspekterna i Slippery Slope Framework grundar sig i tidigare forskning och de variabler som tidigare har studerats (Kirchler m.fl., 2008). Kirchler m.fl. (2008) belyser den tidigare forskning som senare ligger till grund för hans eget framework. Kirchler m.fl. (2008) belyser till exempel att påverkan på skatteattityden utifrån chansen bli utsatt för en skatterevision anses vara relativt liten (Andreoni m.fl., 1998). I jämförelse med chansen att få skatteböter så visar det sig att skatteböter anses ha en något högre påverkan, även om det är svårt att dra konkreta slutsatser (Park & Hyun, 2003). Man skulle kunna argumentera för att kunskap är makt och i detta fallet är det just det, kunskap kring skattereglerna visar sig öka benägenheten till att betala skatt och minska benägenheten till skatteundvikande (Eriksen & Fallan, 1996). Men vad händer om attityden till skatt försämras? Lewis (1982) menar på att man kan vara säker på att om attityden till skatt försämras så kommer även undvikandet av skatt att öka. Denna negativa påverkan kan vi också återfinna i frågan om rättvisa. Vedergällande rättvisa, alltså i form av orimliga revisioner eller felaktiga straff visar sig leda till en negativt skatteattityd generellt sett (Wenzel & Thielmann, 2006).

Slippery Slope Framework skapades som svar på den tidigare forskning som fanns. De centrala värdena i SSF kan enklast förklaras som tvåfaldiga. Det handlar först och främst om staten, mer specifikt statens makt och förtroendet för staten. På andra sidan handlar det om efterlevnad, uppdelning görs utifrån frivillig skatte-efterlevnad och påtvingad skatte-efterlevnad. Denna studie försöker undersöka en liten aspekt av SSF, eller egentligen attityden i sig till efterlevnaden av skatt. Hur ser denna attityden allmänt ut hos individer, och vilka variabler kan tänkas påverka denna attityden?

Denna studien har inget klart teoretiskt ramverk. Studien använder sig av moralisk ekonomi och SSF för att försöka förklara just relationen mellan skatt och stat. Det studien dock egentligen undersöker är individens egna skattebenägenhet utifrån vissa variabler som kan tänkas påverka, något specifikt och inte helheten vilka dessa ramverk utgår från.

Figur 1. Figur av ramverket för "the slippery slope": där påtvingad skatteefterlevnad och frivillig skatteefterlevnad påverkas av statens makt och förtroendet för staten (Kirchler m.fl., 2008).

Hypoteser

H0: Det finns ingen övergripande påverkan från individens upplevda samhörighet med politiska ideologier, kön, månadsinkomst, syn på inkomstskillnader och sociala reformer på deras benägenhet att undvika eller komma undan skatt.

H1: Det finns en övergripande påverkan från individens upplevda samhörighet med politiska ideologier, kön, månadsinkomst, syn på inkomstskillnader och sociala reformer på deras benägenhet att undvika eller komma undan skatt.

H2: Det finns en övergripande påverkan från politisk ideologi på skattebenägenhet

H3: Det finns en övergripande påverkan från syn på omfördelning på skattebenägenhet

H4: Det finns en övergripande påverkan från antingen kön, ålder eller inkomst på ens skattebenägenhet

Sammanfattningsvis så ämnar ovan avsnitt att belysa den forskning som finns på attityder eller benägenheten till skatt. Uppenbart finns det fortfarande mycket kvar att önska, dels för att en stor del av forskningen är åldrad och dels för att lite forskning återfinns i Sverige. I ett välfärdssamhälle, vilket Sverige är så spelar skatten en central roll. Därav finner jag det av yttersta vikt, men också av eget intresse göra denna undersökning. Fördelarna att göra det i ett kandidatarbete är bland annat att man kan vara ganska specifik, utmanande och prova nya samband på ett helt annat sätt. Denna studie ämnar alltså att undersöka attityden till skatt utifrån vida skilda hypotetiska skattescenarion.

Metod och etiska reflektioner

Data

I studien deltog 102 personer från ett bekvämlighetsurval, 24 exkluderades då de inte fullgjorde enkäten. Rekrytering av deltagare till studien skedde genom socialamedieplattformar som Facebook, Instagram och LinkedIn. Antalet deltagare som togs vidare till analysen var 78. Åldern på deltagarna varierade mellan 18 till 66 år (M: 29). Det var 31 kvinnor och 47 män som deltog i studien. Samtliga deltagare fick svara på alla frågor. Medelinkomsten för deltagarna varierade mellan mindre än 10.000 kronor och mer än 75.000 kronor (M: 27500kr)

Analytiska förhållningssätt

Faktoranalys

Faktoranalys är en statistisk metod som används för att kunna identifiera mönster i sambandet mellan olika variabler. Målet med faktoranalys är alltså att minska komplexiteten i datamängden genom att gruppera variabler till färre faktorer. Sambandet mellan olika variabler mäts som korrelationskoefficienter, vilka varierar mellan +1 och -1. En positiv koefficient indikerar på en positiv relation, medan en negativ korrelation indikerar på en negativ relation. Faktoranalys är i denna studie användbart för att förstå relationen mellan variabel och på så sätt indexera de viktigaste faktorerna och ta bort de som anses vara oviktiga (Kline, 2014). Faktoranalys används i denna studie då flera frågor som rör attityder finns, men dessa antas mäta en eller två underliggande attityder. För att empiriskt verifiera detta så används en faktoranalys. Om faktoranalysen ger stöd för detta skapas index, som blir mer reliabla indikationer på de underliggande attityderna.

Regressionsanalys

Regressionsanalys är en statistisk metod som används för att kunna undersöka sambandet mellan en beroende variabel och en eller flera oberoende variabler. Man kan också jämföra ett index skapat till en beroende variabel som har gjorts efter faktoranalysen mot oberoende variabler. Oftast fokuserar man på tre värden i en regressionsanalys, dessa är regressionskoefficienter, koefficienten av determination och signifikansnivå. Regressionskoefficienter är de parametrar som mäter förändring i beroende variabeln för varje förändring i de oberoende variablerna. Koefficienten av determination är ett mått som visar hur bra modellen passar mot dess faktiska mätvärden. Slutligen förklarar signifikansnivån tröskelvärdet för att bedöma om regressionskoefficienten är statistiskt signifikant. Signifikansnivån brukar vanligtvis vara mellan 0.05 till 0.1. I denna studie har det valts att använda en signifikansnivå på 0.1 utifrån det låga antalet deltagare. Sammanfattningsvis hjälper regressionsanalyser forskare att både förstå och kvantifiera relationer mellan variabler och genom detta kunna förstå kausala samband och möjliggöra prediktion (Chatterjee & Hadi, 2006). Regressionsanalys används i denna studie på grund av att analys av resultatet kräver multivariata analyser.

Tillvägagångssätt

Datainsamlingen genomfördes genom att använda enkätverktyget Qualtrics. Enkäten bestod av frågor som kunde besvaras digitalt på både dator och mobil. En digital länk skapades genom Qualtrics som sedan sändes ut via mejl och sociala plattformar. Datainsamlingen genomfördes från 9/12-23 till 20/12-23. Deltagarna informeras i början av enkäten om dess utformning, hur deras svar kommer användas och behandlas samt sitt frivilliga deltagande och hur deras data skulle behandlas. Frågornas följd kan ses i sin helhet i Bilaga 1. Datan behandlades sedan i SPSS. En omvandling för variablerna inkomst och ålder gjordes till naturlig logaritm.

Enkätens konstruktion

Enkätens konstruktion följde tidigare konstruerade frågeformulär blandat med egna frågor. Utifrån önskan att upprätthålla så god validitet som möjligt så användes så långt som möjligt validerade frågor från andra enkäter. Från SOM-undersökningen togs frågor om inkomst, kön, utbildningsnivå och inkomst (D1-D4) samt politiska påståenden och syn på politiska dilemman (PP1-6 & P2-P4) (SOM-Institutet, 2022). Frågorna och scenarion om skatt och attityden till skatt var till stor del en svensk adaptation och översättning av Tax-I (Kirchler & Wahl, 2010). Jag använder mig i denna studie av en del frågor från delarna av tax avoidance och tax evasion. Tax-I är en skala framtagen för att undersöka fyra typer av attityder: voluntary tax compliance, enforced tax compliance, tax avoidance, tax evasion. En relativt direkt översättning gjordes kring de frågor som handlade om skatteundvikande och skatteflykt (V1-V3), för tre frågor gjordes en översättning och anpassning till det svenska skattesystemet (VE1-VE3). För att få vidare nyans i frågorna och göra den mer anpassad till svenska förhållanden så skapades frågorna (E1-E3) vilka handlar om scenarion gemene svensk kan möta och förstå. Svar för att gå vidare i enkäten krävs för samtliga frågor. För de politiskt ideologiska frågorna krävs också en självskattning på varje politisk ideologi. Samtliga frågor, översättningar och svarsalternativ kan ses i Bilaga 1.

Etiska reflektioner

I min studie av attityder till skatt och dess framhävande i hypotetiska skattedilleman är det av yttersta vikt att överväga de forskningsetiska ställningstaganden som finns för att på så sätt kunna säkerställa att studien genomförs på ett forskningsetiskt sätt (Vetenskapsrådet, 2017).

Den data som samlas och skapas från deltagarna kommer att behandlas med så god sekretess och integritet som möjligt för att kunna uppfylla konfidentialitetskravet. Datan samlar inte in identifierade uppgifter som namn och personliga markörer. Datan som samlas in och genereras kommer inte delas med någon obehörig och i det fall att datan delas kommer de relativt personliga markörer som samlas in att raderas från datasetet (tid för fullgörande och ip-adresser) (Vetenskapsrådet, 2002).

Samtliga deltagare kommer att behöva ge sitt samtycke för att kunna delta, detta för att kunna uppfylla samtyckeskravet. Innan deltagarna samtycker till att delta får de information om frivilligheten i sitt deltagande (Vetenskapsrådet, 2002).

För att uppfylla informationskravet kommer samtliga deltagare vara informerade om syftet med studien samt hur deras data kommer att användas (Vetenskapsrådet, 2002).

Eftersom denna studie studerar hypotetiska scenarion där deltagaren har möjlighet till att bryta mot gällande lagar och regler är det av yttersta vikt att det inte samlas in någon personlig information. Vidare så är insamlade datan särskilt känslig eftersom den även frågar om politiska åsikter. Datan som samlas in kommer endast användas i det specifika syfte som specificeras vid enkätens början. Datan kommer endast att användas för att analysera och rapportera resultaten i min studie, datasetet kommer dock inte att delas på ett sådant sätt som kan skada en eller flera deltagare (Vetenskapsrådet, 2002).

Resultat och analys

Deskriptiv statistik

Tabell 1

Frekvenstabell av politiska ideologier, Frekvenstabell ($n = 78$)

Jag betraktar mig som...					
	Socialist	Liberal	Konservativ	Feminist	Nationalist
Hur väl stämmer följande påstående in på dig?	Procent	Procent	Procent	Procent	Procent
Stämmer helt	16.7	7.7	17.9	24.4	7.7
Stämmer delvis	30.8	66.7	38.5	30.8	17.9
Stämmer inte särskilt bra	14.1	17.9	14.1	23.1	26.9
Stämmer inte alls	38.5	7.7	29.5	21.8	47.4
Total	100	100	100		100

Tabell 2

Frekvenstabell av utbildningsnivå på deltagarna ($n = 78$)

	Procent
Ingen gymnasial utbildning	1.3
Gymnasial utbildning (2-3 år)	23.1
Eftergymnasial utbildning (3 år eller mindre)	39.7
Eftergymnasial utbildning (längre än 3 år)	35.9
Total	100

Tabell 3

Frekvenstabell av deltagarnas svar på politiska påståenden ($n = 78$)

Hur instämmer du med följande påståenden?			
	Vi måste minska inkomstskillnader na i Sverige	Det har gått så långt med sociala reformer här i landet att staten i fortsättningen hellre borde minska än öka bidrag och stöd till medborgare	Det är bättre att höja skatterna än att skära ner de sociala reformerna
	Procent	Procent	Procent
Instämmer helt	23.1	29.5	14.1
Instämmer delvis	25.6	26.9	21.8
Instämmer inte särskilt bra	28.2	24.4	26.9
Instämmer inte alls	23.1	19.2	37.2
Total	100	100	100

Tabell 4

Frekvenstabell på hypotetiska skattescenarion del 1 ($n = 78$)

Hur väl stämmer följande påstående in på dig?					
	V1. Du kan ta en detaljerad titt på skattereglerna för att söka efter potentiella avdrag. Hur sannolikt är det att du skulle ta en så detaljerad titt på skattereglerna för att kunna göra fler avdrag?	V2. Du kan delta i en kurs som informerar dig om de möjliga avdrag man kan göra i sin skattedeklaration. Hur sannolikt är det att du skulle delta i en sådan kurs?	V3. Du kan diskutera din inkomstdeklaration med en skatterådgivare. Han eller hon kan ge dig några tips om hur du kan spara mer i skatt. Hur sannolikt är det att du skulle prata med en skatterådgivare?	E3. Du är på väg hem från ett land utanför EU där du har köpt smycken för 50.000 kronor inför ditt bröllop. Eftersom värdet är så pass högt så behöver du deklarerat dessa varor och betala tull på dem. Hur sannolikt är det att du frivilligt kommer att deklarerat dessa varor?	VE1. Du har möjligheten att deklarerat notan från ett restaurangbesök med vänner som en affärsmåltid fast det inte är det. Detta för att kunna nyttja företagets pengar. Hur sannolikt är det att du skulle deklarerat dessa restaurangbesök som affärsmåltider?
	Procent	Procent	Procent	Procent	Procent
Mycket osannolikt	11.5	21.8	24.4	10,3	23.1
2	1.3	3.8	2.6	2.6	3.8
Osannolikt	21.8	24.4	14.1	15.4	20.5
4	3.8	5.1	2.6	9.0	1.3
Neutral	16.7	12.8	12.8	12.8	15.4
6	5.1	9.0	7.7	5.1	3.8
Sannolikt	28.2	12.8	21.8	20.5	19.2
8	3.8	5.1	5.1	3.8	3.8
Mycket sannolikt	7.7	5.1	9.0	20.5	9.0
Total	100	100	100	100	100

Tabell 5

Frekvenstabell på hypotetiska skattescenarion del 2 ($n = 78$)

Hur väl stämmer följande påstående in på dig?				
	VE2. En kund betalade kontant och krävde ingen faktura. Du kan avsiktligt utelämna denna inkomst i din bokföring. Hur sannolikt är det att du skulle utelämna denna inkomst?	VE3. Nyligen deltog du i ett projekt i en bekants företag. Bekanten informerar att han kan betala dig kontant under bordet. Hur sannolikt är det att du skulle acceptera detta betalningssätt?	E1. Föreställ dig att du håller på att renovera ditt hus. hur skulle du agera i följande scenarion? Firman som renoverar sitt kök erbjuder sig att renovera köket åt dig svart. De har då möjligheten att göra det till halva priset i jämförelse med vad de skulle fakturera dig. Hur sannolikt är det att du skulle acceptera denna uppgörelsen?	E2: Föreställ dig att någon kontaktar dig eftersom de behöver din kompetens i ett ärende. Vanligtvis så fakturerar du 500 kronor per timme. efter avdragen skatt får du behålla knappt 200 kronor. Kunden erbjuder sig att betala 400 kronor i timmen direkt till dig. en s.k svart betalning. Hur sannolikt är det att du skulle acceptera denna uppgörelsen?
	Procent	Procent	Procent	Procent
Mycket osannolikt	32.1	28.2	28.2	32.1
2	0	1.3	1.3	0
Osannolikt	21.8	21.8	23.1	21.8
4	2.6	2.6	3.8	1.3
Neutral	14.1	12.8	11.5	12.8
6	9	5.1	5.1	5.1
Sannolikt	17.9	16.7	15.4	17.9
8	0	2.6	1.3	2.6
Mycket sannolikt	2.6	9	10.3	6.4
Total	100	100	100	100

Tabell 6
Faktoranalys (n = 78)

	Full Faktoranalys		Egen Faktoranalys	
	1	2	1	2
E2	.846		.876	
E1	.826		.840	
VE2	.776	-.297	.856	
VE3	.734		.792	
VE1	.670		.686	
V3	.594	.553		.658
E3	.384	-.379		
V2	.532	.688		.766
V1	.436	.677		.648

Not

En full faktoranalys genomfördes för att se om variablerna var lämpliga för att göras om till index. Resultatet av faktoranalysen var att variablerna kunde faktoriserats till två olika index. För att testa lämplighet av datan användes även två statistiska test.

Kaiser-Meyer-Olkins (KMO) är ett mått som mäter om variabelurvalet är lämpligt för att indexeras, KMO-värdet var .786 vilket indikerar på en god lämplighet (>0.7). Bartlett's test of sphericity användes för att undersöka om korrelationsmatrisen var signifikant annorlunda från en identitetsmatris för att undersöka variablernas lämplighet för ett index, testet gav ett signifikant resultat $\chi^2(df) = 297.137$, $p < .001$, vilket ger vidare stöd för genomförandet av faktoranalysen. De två sista kolumnerna i tabellen ger värdet för de två manuella analyserna som genomfördes.

En nackdel med faktoranalysen är att man i detta fallet får två index som korrelerar med varandra. Utifrån mina variabler har jag valt att undvika detta genom att manuellt göra två separata faktoranalyser, som har genererat två separata faktorer. Det är dessa som kommer att benämnas som Index 1 och Index 2.

I Index 1 så ingår variablerna E1, E2, VE1, VE2, VE3.

KMO: .811 (>0.7), Bartlett's test of sphericity: $\chi^2(df) = 194.447$, $p < .001$.

I Index 2 så ingår variablerna V1, V2, V3. KMO: .675 (<0.7), Bartlett's test of sphericity: $\chi^2(df) = 63.799$, $p < .001$.

Ovan statistiska tester visar att variablerna i respektive index är lämpliga för att ingå i det indexet. För Index 2 har vi ett något mindre värde på KMO, detta vägs dock upp av Bartlett's test. Variablerna till Index 1 har valts ut eftersom de främst belyser skattebenägenheten i scenarion som kan anses olagliga enligt gällande lagstiftning, eller i alla fall som tämjande på gränsen. Index 2 är i jämförelse mycket annorlunda, eftersom variablerna där mäter benägenheten till kunskapsutvecklande, vilket i dess scenarion kan leda till att man kan minska sin egen skattebörda. E3 valdes att inte inkluderas i någon av indexen, främst eftersom variabeln hade en relativt låg resultat i den fulla faktoranalysen, men också

eftersom dess frågeställningen inte går att jämföra med varken de variabler i Index 1 eller Index 2.

Tabell 7
Regressionsanalys mot Index 1 (E1, E2, Ve 1-3) (n = 78)

Variabelnamn	Förkortning	Koefficient	Std.	Sig.
(Constant)		5.133	1.726	.007
Ålder	D1	-.717	.448	.115
Inkomst	D4	-.013	.184	.943
Kön	D2	-.034	.271	.900
Utbildningsnivå	D3	-.106	.141	.455
Hur stämmer följande påståenden in på dig? Jag betraktar mig själv som...	PP			
socialist	PP2	-.025	.137	.857
liberal	PP3	-.338	.169	.050
konservativ	PP4	-.216	.139	.124
feminist	PP5	.265	.133	.050
nationalist	PP6	.004	.118	.971
Det är bättre att höja skatterna än att skära ner de sociala reformerna	P4	-.066	.156	.672
Vi måste minska inkomstskillnadern a i Sverige	P2	-.278	.142	.056
Det har gått så långt med sociala reformer här i landet att staten i fortsättningen hellre borde minska än öka bidrag och stöd till medborgare	P3	-.316	.150	.039

Not

Anova: Summa av kvadrater: 27.365 Frihetsgrader (df): 12, Medelkvadrat: 2.280, F-värde:2.986 Signifikansnivå (Sig): .002.

Signifikansnivån på .002 indikerar att modellen är signifikant och F-värdet på 2.986 överstiger tröskelvärdet, vilket stödjer förkastandet av nollhypotesen. Modellen visar på en måttlig multipel korrelation och förklarar 33.5% av variansen i BV. Det justerade R²-värdet (0.236) kan indikera på att modellen behöver ytterligare förbättringar eller att några av prediktorerna inte bidrar signifikant. Standardavvikelsen av fel vid estimering är 0.87384804. Det som går att utläsa utifrån tabellen är att det finns en statistisk signifikans för modellen i helhet och i synnerhet för variablerna PP3, PP5, P2 och P3. På grund av det låga urvalet så har jag valt ett p värde på (<0.1). Sannolikt skulle fler variabler varit signifikanta om urvalet varit större.

Tabell 8
Regressionsanalys mot Index 2 (V3, V2, V1) (n = 78)

Variabelnamn	Koefficient	Std.	Sig.
(Constant)	1.363	1.861	.467
Ålder	-.208	.457	.651
Inkomst	-.173	.188	.361
Kön	.035	.276	.900
Utbildningsnivå	-.023	.144	.873
Hur stämmer följande påståenden in på dig? Jag betraktar mig själv som...			
socialist	-.057	.139	.684
liberal	-.296	.172	.091
konservativ	-.128	.141	.370
feminist	.347	.135	.013
nationalist	.224	.120	.067
Vi måste minska inkomstskillnaderna i Sverige	-.050	.145	.732
Det har gått så långt med sociala reformer här i landet att staten i fortsättningen hellre borde minska än öka bidrag och stöd till medborgare	-.263	.152	.089
Det är bättre att höja skatterna än att skära ner de sociala reformerna	-.021	.159	.894

Not

Anova: Summa av kvadrater: 25.485, Frihetsgrader (df): 12, Medelkvadrat: 2.124, F-värde:2.680, Sig: .005.

Signifikansnivån på .005 indikerar att modellen är signifikant och F-värdet på 2.680 överstiger tröskelvärdet, vilket stödjer förkastandet av nollhypotesen. Modellen visar på en måttlig multipel korrelation och förklarar 33.1% av variansen i BV. Det justerade R-2 värdet (0.207) kan indikera på att modellen behöver ytterligare förbättringar eller att några av prediktorerna inte bidrar signifikant. Standardavvikelsen av fel vid estimering är 0.8902429. Det går att utläsa utifrån tabellen att det inte finns en statistisk signifikans för modellen i helhet och statistisk signifikans återfinns endast för variablerna PP3, PP5, PP6 och P3. På grund av det låga urvalet så har jag valt ett p-värde på (<0.1). Sannolikt skulle fler variabler varit signifikanta om urvalet varit större.

Hypotesprövning

Genom ovan analyser provas främst Hypotes 0 och Hypotes 1, eftersom samtliga oberoende variabler provas mot mina skapande index. Därav har samtliga hypoteser och dess respektive variabler prövats enskilt mot mina index.

H2: Det finns en övergripande påverkan från politisk ideologi på skattebenägenhet. Denna hypotes har prövats genom att göra en regressionsanalys för båda index mot variablerna PP2-PP6, alltså samtliga politiska variabler. Endast för en variabel återfinns ett signifikant resultat och det är liknande ovanstående resultat för variabeln feminist. Där en lägre grad av feminism innebär en högre grad på indexet. Hypotes H2 kan därav förkastas, ingen övergripande påverkan finns. Detta resultat gäller för båda index.

H3: Det finns en övergripande påverkan från syn på omfördelning på skattebenägenhet. Denna hypotes har prövats genom att göra en regressionsanalys för Index 1 och 2 mot variablerna P2-P4, alltså de variabler som undersöker syn på omfördelning. För Index 1 återfinns inga signifikanta resultat. För Index 2 återfinns ett signifikant resultat på variabeln P3, alltså syn på om hellre borde minska än öka bidrag och stöd till medborgare. De som till större delen håller med detta påstående har en högre grad på indexet. Hypotes H3 kan därav förkastas, ingen övergripande påverkan finns. Detta resultat gäller för både Index 1 och Index 2.

H4: Det finns en övergripande påverkan från antingen kön, ålder eller inkomst på ens skattebenägenhet. Denna hypotes har prövats genom att göra en regressionsanalys för Index 1 och 2 mot variablerna D1, D2, D4. För Index 1 och 2 återfinns i helhet inga signifikanta resultat, endast på variabeln kön återfinns ett signifikant resultat mot båda index. Det signifikanta resultatet indikerar att män i större utsträckning får en högre grad på indexet. Hypotes H4 kan därav förkastas, ingen övergripande påverkan finns. Detta resultat gäller för både Index 1 och Index 2.

Egen tolkning av resultat

Att de allra flesta variablerna inte återfinns som signifikanta var till stor del min förväntan, eftersom antalet deltagare var så få är ett signifikant resultat alltid svårt att uppnå. Man kan anta att resultatet kring variabeln liberal, alltså desto mer man anser sig vara liberal, desto högre nivå får man på indexet kan ligga i linje med liberalernas syn, både utifrån synen på frihet och individualismen, dessa idéer kan tänkas klaffa mot skattens och välfärdsstatens kollektiva ide. Att de som skattar sig lågt på feminism också innebär att de har en högre nivå på skalan är ett resultat svårt att tyda. Tittar vi på de signifikanta variablerna på syn på omfördelning så är resultatet något enklare. De som anser att bidragen behöver minska får en högre nivå på skalan, detta kan eventuellt bero på allmänt misstroende mot systemet eller en ovilja att hjälpa andra ur egen ficka.

Slutsatser

Denna studie visar på att flertalet variabler kan påverka vår skattebenägenhet. Det återfanns signifikant resultat för PP3, PP5 och P3 i båda index. I Index 1 återfanns också ett signifikant resultat för P2. I Index 2 återfanns ett signifikant resultat för PP6. Sammanfattningsvis finner alltså studien att särskilt mycket påverkar politiska åsikter samt syn på omfördelningen egna skatteattityder. Om man utgår från resultatens som helhet så kan vi förkasta H0 och anta H1. Det signifikanta resultat som återfinns för modellen i helhet i frågan om Index 1 visar på att man kan anta att det finns en övergripande påverkan från individens samhörighet med politiska ideologier, kön, månadsinkomst, syn på omfördelning på skatteattityder. Vidare kan vi anta H2 och H3, men vi behöver förkasta H4 i favör för nollhypotesen.

Diskussion

I denna studie så har jag undersökt om det föreligger någon skillnad på individers skatteattityd eller agerande i hypotetiska skattescenarion utifrån flera variabler. Denna idé grundar sig i att jag finner särskilt skattesystemet och hur det följs som särskilt intressant. Samtidigt märkte jag snabbt att det är relativt utforskat i alla fall i förhållande till Sverige och särskilt i ett mer utmanande format.

Det resultatet jag finner särskilt intressant är att det nästan är samma variabler som uppnår signifikanta resultat i både Index 1 och Index 2, även om dessa index till stor del skiljer sig. De scenarion som beskrivs i Index 1 är som minst att tämja på skattereglerna, om inte rena skattebrott. Dessa i skillnad mot Index 2, där samtliga scenarion varken tänjer på gränsen eller är olagliga, utan mer handlar om att ta till sig egen kunskap för en eventuell skattevinst. Innan analyserna genomfördes trodde jag att variablerna till stor del skulle skilja sig beroende på vilket index det jämfördes mot, men så var det inte.

De signifikanta resultat som återfinns på P2 och P3, alltså den negativa inställning till att minska inkomstskillnader och minska omfördelning i form av bidrag skulle kunna jämföras mot de trender Svallfors (2011) fann. Även om han inte exakt undersöker ovanstående variabler så skulle jag mena att detta resultat pekar på att en del människor är negativt inställda till en högre skatt för allas "välfärd". Viktigt att notera är dock att man inte

direkt kan jämföra denna studien mot Svallfors, både eftersom jag inte undersöker trender utan variabler men också att Svallfors kunde ha fått samma resultat om det gällde en enskild variabel, vid ett enskilt tillfälle. Oavsett skulle det vara intressant med en uppdaterad sådan studie eftersom det var längesen den gjordes.

Eftersom Index 2 undersöker benägenheten till att på ett lagligt vis försöka betala mindre skatt så finns en intressant riktlinje att finna mot tidigare forskning. Ett signifikant resultat återfanns i form av att desto mindre nationalist man var, desto mer benägen var man att ta åt sig kunskap kring skatt. Detta fynd ligger någorlunda i linje med Bani-Khalid (2022) som argumenterar för att patriotism kan vara en viktig faktor för skattebenägenheten. Även om patriotism inte alltid innebär just nationalism så finns det stora likheter, man skulle även kunna anta att de med lägre patriotism är mer öppna för att minska sin skattebörd.

Den positiva effekten för desto mer liberal, desto mer benägen är man till att minska sin skatt är inte direkt överraskande. Liberaler vill oftast ha friare tyglar och vara mer självständiga, något jag skulle argumentera går hand i hand med att vilja betala mindre skatt. Intressant var även att de som skattar sig lågt som feminister även återfinns med högre sannolikhet till att göra de handlingar som mina scenarion beskriver. Alltså, att de som anser sig vara feminister också till större del har en mindre benägenhet till att undvika skatt. Något mer självklart resultat är den trend som återfinns vid frågorna om omfördelning. Där de som starkt är emot omfördelning också är mer benägna till att delta i de hypotetiska scenarion. Detta fynd ligger i linje med idén om att individens egna moraliska kompass är en bra vägvisare även för skattebenägenhet (van Brederode, 2019).

Vad betyder då denna studie om framtiden? Det är alltid svårt att sja längre fram, nästan omöjligt. Men jag skulle argumentera för att allt fler är besvikna på det välfärden levererar idag, mer specifikt kring skola, äldreomsorg och allmänvård. Dessa är givetvis vida diskuterade både ute i civilsamhället men också politiskt. Lewis (1982) argumenterar för att man ska vara säker på att om attityden till skatt försämras så kommer även undvikandet av skatt att öka. Jag skulle med viss ändring argumentera för att om attityden till välfärdssamhället försämras, så kommer undvikandet av skatt att öka. Detta ligger i linje med vad Kirchler m.fl. (2008) belyser genom "slippery slope framework", om medborgarna inte litar på systemet kommer detta att synas i deras benägenhet till att betala skatt. Sammanfattningsvis försöker jag undersöka vikten av att fortsätta forskningen inom detta ämnet, särskilt eftersom skatten i Sverige är en grundpelare i vårt samhälle och vad som kan påverka ens benägenhet till att betala skatt borde vara av stor vikt att undersöka.

Begränsningar och framtida riktlinjer

En av de största utmaningarna jag stötte på inför min studie var att hitta en applicerbar skala. Skalan som används i denna studien baserar sig i stor del på Tax-I (Kirchler & Wahl, 2010), som dock inte är särskilt tillämpbar på svenska förhållanden. De allra flesta frågorna i denna skala är antingen för specifikt riktade mot egenföretagare eller särskilda skatteförhållanden. Detta ledde till att jag fick skapa en egen skala som till stor del grundades på Tax-I (Kirchler & Wahl, 2010) men också med inslag från SOM-undersökningen (SOM-Institutet, 2022). Det direkta sanningen är att det i Sverige krävs en egen skala för att mäta de attityder Tax-I mäter, men utifrån frågor som 1. är applicerbara på Sveriges skattesystem och 2. där hypotetiska handlingar anses vara hypotetiskt realistiska för gemene man. Detta finns dock inte, eftersom detta ämne är relativt utforskat, något som så klart syns under avsnittet tidigare forskning. Detta bidrar dock negativt, eftersom man i större utsträckning måste "pröva sig" fram och inte kan vandra i andras fotspår. I ett kandidatarbete så arbetar man med mycket begränsad tid och resurser, vilket såklart visar sig i urvalet (n=102) varav endast (n=78) återstod efter gallring. En ytterligare begränsning är att samtliga deltagare kommer från ett bekvämlighetsurval, som

med säkerhet har ett bias både utifrån demografi och åsikter. En undersökning för att återspegla befolkningen skulle kräva ett helt annat upplägg, ett upplägg som inte är möjligt inom ramen för en kandidatuppsats. Eftersom frågorna är av särskild känslig karaktär, kan vissa deltagare känna sig oroliga över att uppge hur de sanningsenligt handlat i scenariot. Slutligen så skulle denna studie i stor utsträckning kunna förbättras genom att ha fokuserat på omfördelningsfrågor i större utsträckning, eftersom dessa har en central roll i vårt välfärdssamhälle.

För att hantera det låga antalet deltagare och dess resulterande i en låg generaliserbarhet är det av stor vikt att framtida studier använder ett representativt urval. Eftersom de presenterade scenarion alltid kommer behöva behandlas hypotetiskt kan det vara intressant att manipulera en skrämselfaktorn som används av myndigheter vilket kan vara till exempel böter eller hypotetisk skatterevision. Detta för att ge deltagarna en större verklighetskoppling. För att uppmåna deltagande och "sanna-svar" kan någon typ av monetär belöning inkluderas, vilket också hade återfunnits om man hade gjort de mer skattemässigt tvivelaktiga valen i verkliga livet. Vidare hade det varit intressant att på något sätt se en tillämpning av Slippery Slope Framework (Kirchler m.fl., 2008) genom vetenskaplig manipulering. Vidare skulle jag argumentera för att vikten av denna studie just exemplifieras av moralisk ekonomi, men främst vad som kan hända om den moraliska ekonomin förfaller. För att förstå moralisk ekonomi behöver man förstå de normer, värderingar och frågeställningar som präglar individens syn, även om denna studie endast undersöker en liten aspekt (Svallfors, 1996). Man kan också säga att SSF poängterar vikten av att undersöka just skattebenägenhet, för om skattebenägenheten är låg är insamlingen desto mindre. Det hade varit intressant att applicera SSF, samtliga moment i en studie för att undersöka sambanden och hur modellen kan agera i helhet, detta har dock inte varit möjligt i omfattning av ett kandidatarbete (Kirchler m.fl., 2008).

I introduktionen visade jag på att attityder till skatt, främst den attityd som skulle kunna anses "negativ" eller i ett försök att undkomma skatt finns det relativt lite forskning på den senaste tiden. Detta är enligt mig otroligt synd, eftersom samhället vi lever i idag till stor del byggs upp av att vi alla betalar vår egen del av kakan. Implikationerna i denna studie belyser till viss del de riktlinjer framtida forskning kan rikta sig mot. Jag tror också att det är av stor vikt att beslutsfattare inom skatt vidare behöver undersöka relationen mellan variabler och hur dessa påverkar skattebenägenhet och skatteundvikande. För att kunna motarbeta dessa problem behöver man också undersöka var dessa problem förekommer, varför de förekommer och hur dessa handlingar rättfärdigas.

Sammanfattningsvis så visar denna studie på att det finns variabler som kan påverka vår skattebenägenhet. Det är av stor vikt att nämna att signifikant resultat endast återfinns för vissa variabler och att det finns en stor svårighet att jämföra fynden mot tidigare forskning, eftersom sådan i stor del saknas. Denna studie pekar dock på behovet av ytterligare forskning för att förstå skattebenägenhet mer allmänt, mer särskilt benägenheten till skattebrott. Förhoppningsvis så markerar denna studien återlivandet av detta ämne och början på vidare forskning.

Litteratur- och källförteckning

Allingham, M.G., & Agha, S. (1972). Income tax evasion: A theoretical analysis. *Journal of Public Economics*, 1: 323–38.

Alm, J., Yongzheng, L., & Kewei, Z. (2019). Financial constraints and firm tax evasion. *International Tax and Public Finance*, 26: 71–102.

Alshira'h, A.F., & Hijattulah, A.J. (2019). A conceptual model of sales tax compliance among Jordanian SMEs and its implications for future research. *International Journal of Economics and Finance*, 11: 114–14.

Andreoni, J., Erard, B., & Feinstein, J. S. (1998). Tax compliance. *Journal of Economic Literature*, 36(2), 818–860. Ayres, I., & Braithwaite, J. (1992). *Responsive regulation: Transcending the deregulation debate*. New York: Oxford University Press.

Bani-Khalid, T., Alshira'h, A.F., & Alshirah, M.H. (2022). Determinants of Tax Compliance Intention among Jordanian SMEs: A Focus on the Theory of Planned Behavior. *Economies*, 10(2):30. <https://doi.org/10.3390/economies10020030>

Batrancea, L.M., Nichita, A., De Agostini, R., Narcizo, F.B., Forte, D., Mamede, S.D.P.N., Roux-Cesar, A.M., Nedey, B., Vitek, L., Pantya, J., Salamzadeh, A., Nduka, E., Kudla, J., Kopyt, M., Pacheco, I., Maldonado, I., Isaga, N., Benk, S., & Budak, T. (2022). A self-employed taxpayer experimental study on trust, power, and tax compliance in eleven countries. *Financial Innovation*, 8, 96. <https://doi.org/10.1186/s40854-022-00404-y>

Chatterjee, S., & Hadi, A. S. (2006). *Regression analysis by example*. <https://doi.org/10.1002/0470055464>

Eriksen, K., & Fallan, L. (1996). Tax knowledge and attitudes towards taxation: A report on a quasi-experiment. *Journal of Economic Psychology*, 17(3), 387–402.

Górecki, M.A., & Letki, N. (2020). Social norms moderate the effect of tax system on tax evasion: evidence from a large-scale survey experiment. *Journal of Business Ethics*, 172:727–746. <https://doi.org/10.1007/s10551-020-04502-8>

Holmqvist, J. (2018). *Ny granskning inleds i jakt på skattesmitare*. Aftonbladet. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/MgmJpJ/ny-granskning-inleds-i-jakt-pa-skattesmitare>

Jagers, S.C., Hammar, H., & Nordblom, K. (2005). *Skatter och skattefusk*.

Kirchler, E., Hoelzl, E., & Wahl, I. (2008). Enforced versus voluntary tax compliance: the “slippery slope” framework. *Journal Economic Psychology*, 29(2):210–225. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2007.05.004>

- Kirchler, E., & Wahl, Ingrid. (2010). Tax compliance inventory TAX-I: Designing an inventory for surveys of tax compliance. *Journal of Economic Psychology*, 31:3.
<https://doi.org/10.1016/j.joep.2010.01.002>.
- Kline, P. (2014). *An easy guide to factor analysis*.<https://doi.org/10.4324/9781315788135>
- Konjunkturinstitutet. (2019). *Svenska skatter i internationell jämförelse*. SNS Förlag.
<https://www.sns.se/artiklar/sverige-har-hoga-skatter-pa-arbete-jamfort-med-andra-lander/>
- Lewis, A. (1982). *The Psychology of Taxation*. Blackwell.
- Mughal, M.M. (2012). Reasons of Tax Avoidance and Tax Evasion: Reflections from Pakistan. *Journal of Economics and Behavioral Studies*, 4(4).
<https://doi.org/10.22610/jebbs.v4i4.320>.
- Nässén, J., & Larsson, J. (2015). *Attityder till klimatskatter på flygresor och nötkött*.
- Nixon, R. (2007) *Behind the Scenes of the Nixon Interviews*. Ed: Harper Perennial. ISBN: 9780061445866.
- Oats, L. (2012). *Taxation: a fieldwork research handbook*. Routledge, Abingdon
- OECD. (2020). *Tax revenue*. Doi:10.1787/d98b8cf5-en.
- Öljemark, Jacob. (2023). *Skatt*. Hämtad 2023-12-29 från
<https://www.ekonomifakta.se/Fakta/skatt/skatt/>
- Park, C. G., & Hyun, J. K. (2003). Examining the determinants of tax compliance by experimental data: A case of Korea. *Journal of Policy Modeling*, 25(8), 673–684
- Rousseau, Jean-Jacques. (2009). *Om samhällsfördraget* (övers. Sven Åke Heed och Jan Stolpe). Stockholm: Natur & Kultur.
- SCB. (2014). *Kommunalskatterna*. Hämtad: 2024-01-14 från
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/offentlig-ekonomi/finansier-for-den-kommunala-sektorn/kommunalskatterna>.
- SFS 1947:576. *Lag (1947:576) om statlig inkomstskatt*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1947576-om-statlig-inkomstskatt_sfs-1947-576/
- SFS 1999:1229. *Inkomstskattelag*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/inkomstskattelag-19991229_sfs-1999-1229/

SFS 2011:1244 *Skatteförfarandelag*.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skatt-eforfarandelag-20111244_sfs-2011-1244/

SFS 2022:1559. *Förordning (2022:1559) om skiktgräns för statlig inkomstskatt för beskattningsåret 2023*.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20221559-om-skiktgrans-for-statlig_sfs-2022-1559/

Skatteverket. *Så beskattas din lön*. <https://www.skatteverket.se/>. Hämtad 2023-12-29 från <https://www.skatteverket.se/privat/skatter/arbeteochinkomst/sabeskattasdinlon.4.54a3d27615036ac09f316ce.html>.

SOM-Institutet. (2022). *Den nationella SOM-undersökningen 2022*. Formulär 1. Hämtad från <https://www.gu.se/sites/default/files/2023-09/Riks-1%202022.pdf>

Svallfors, S. (2011), A Bedrock of Support? Trends in Welfare State Attitudes in Sweden, 1981–2010. *Social Policy & Administration*, 45: 806-825.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9515.2011.00796.x>

Svallfors, S. (1996). *Välfärdsstatens moraliska ekonomi*. Boréa, Umeå.

van Brederode, RF. (2019). *Ethics and taxation*. Springer, Singapore

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Elerands Gotab.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*.

Wenzel, M., & Thielmann, I. (2006). Why we punish in the name of justice: Just desert versus value restoration and the role of social identity. *Social Justice Research*, 19(4), 450–470.

Wynter, CB., & Oats, L. (2021). Knock, knock: the taxman's at your door! Practice sense, empathy games, and dilemmas in tax enforcement. *Journal of Business Ethics*, 169:279–292.
<https://doi.org/10.1007/s10551-019-04300-x>

Bilaga 1

Samtliga variabler, variabelförkortningar, översättningar där applicerbart, ursprung, följd i frågeformulär och svarsalternativ.

Ursprung	Översättning av (om applicerbar)	Variabel	Förkortning	Följd i frågeformulär (1 =start av formuläret)	Svarsalternativ
SOM-U undersökning		Hur gammal är du? (ange i siffror)	D1	1	fritext
SOM-U undersökning		Vilket kön identifierar du dig som?	D2	2	man, kvinna, annat
SOM-U undersökning		Vad är din utbildningsnivå?	D3	3	ingen gymnasial utbildning, gymnasial utbildning (2-3) år, eftergymnasial utbildning (3 år eller mindre), eftergymnasial utbildning (längre än 3 år)
SOM-U undersökning		Ungefär hur stor, normalt sett, är din egen månadsinkomst före skatt? (pension, studiemedel, ersättningar etc. ska räknas in)	D4	4	mindre än 10.000kronor (1) - mer än 75.000 kronor (15)
SOM-U undersökning		Hur stämmer följande påståenden in på dig? Jag betraktar mig själv som... socialist, liberal, konservativ, feminist, nationalist	PP1-6	5	stämmer helt, stämmer delvis, stämmer inte särskilt bra, stämmer inte alls
SOM-U undersökning		Vi måste minska inkomstskillnaderna i Sverige	P2	6	instämmer helt, instämmer delvis, instämmer inte särskilt bra, instämmer inte alls
SOM-U undersökning		Det har gått så långt med sociala reformer här i landet att staten i fortsättningen hellre borde minska än öka bidrag och stöd till medborgare	P3	7	instämmer delvis, instämmer inte särskilt bra, instämmer inte alls
SOM-U undersökning		Det är bättre att höja skatterna än att skära ner de sociala reformerna	P4	8	instämmer delvis, instämmer inte särskilt bra, instämmer inte alls
Författarens egna		Föreställ dig att du håller på att renovera ditt hus, hur skulle du agera i följande scenarion? Firman som renoverar sitt kök erbjuder sig att renovera köket åt dig svart. De har då möjligheten att göra det till halva priset i jämförelse med vad de skulle fakturera dig. Hur sannolikt är	E1	9	mycket osannolikt (1) - mycket sannolikt (9)

		det att du skulle acceptera denna uppgörelsen?			
Författars egna		Föreställ dig att någon kontaktar dig eftersom de behöver din kompetens i ett ärende. Vanligtvis så fakturerar du 500 kronor per timme, efter avdragen skatt får du behålla knappt 200 kronor. Kunden erbjuder sig att betala 400 kronor i timmen direkt till dig, en s.k svart betalning. Hur sannolikt är det att du skulle acceptera denna uppgörelsen?	E2	10	mycket osannolikt (1) - mycket sannolikt (9)
Författars egna		Du är på väg hem från ett land utanför EU där du har köpt smycken för 50.000 kronor inför ditt bröllop. Eftersom värdet är så pass högt så behöver du deklarerera dessa varor och betala tull på dem. Hur sannolikt är det att du frivilligt kommer att deklarerera dessa varor?	E3	11	mycket osannolikt (1) - mycket sannolikt (9)
TAX-I	You could take a detailed look at the tax regulations yourself to search for potential savings. How likely would you be to take this detailed look at the tax regulations	Du kan ta en detaljerad titt på skattereglerna för att söka efter potentiella avdrag. Hur sannolikt är det att du skulle ta en så detaljerad titt på skattereglerna för att kunna göra fler avdrag?	V1	12	mycket osannolikt (1) - mycket sannolikt (9)
TAX-I	You could attend a course which informs you about the current possibilities for making claims against tax. How likely would you be to attend such a course?	Du kan delta i en kurs som informerar dig om de möjliga avdrag man kan göra i sin skattedeklaration. Hur sannolikt är det att du skulle delta i en sådan kurs?	V2	13	mycket osannolikt (1) - mycket sannolikt (9)
TAX-I	You could discuss your income tax return with a tax accountant. He or she could give you some hints as to how you could save more in tax. How likely is it that you would talk to a tax accountant?	Du kan diskutera din inkomstdeklaration med en skatterådgivare. Han eller hon kan ge dig några tips om hur du kan spara mer i skatt. Hur sannolikt är det att du skulle prata med en skatterådgivare?	V3	14	mycket osannolikt (1) - mycket sannolikt (9)
TAX-I	You could intentionally declare restaurant bills for meals you had with your friends as business meals. How likely would you be to declare those restaurant bills as business meals?	Du har möjligheten att deklarerera notan från ett restaurangbesök med vänner som en affärsmåltid fast det inte är det. Detta för att kunna nyttja företagets pengar. Hur sannolikt är det att du skulle deklarerera dessa restaurangbesök som affärsmåltider?	VE1	15	mycket osannolikt (1) - mycket sannolikt (9)

TAX-I	A customer paid in cash and did not require an invoice. You could intentionally omit this income on your income tax return. How likely is it that you would omit this income?	En kund betalade kontant och krävde ingen faktura. Du kan avsiktligt utelämna denna inkomst i din bokföring. Hur sannolikt är det att du skulle utelämna denna inkomst?	VE2	16	mycket osannolikt (1) - mycket sannolikt (9)
TAX-I	Recently you took part in a project in an acquaintance's company. Now you could conceal this taxable additional income on your income tax return. How likely is it that you would conceal this additional income?	Nyligen deltog du i ett projekt i en bekants företag. Bekanten informerar att han kan betala dig kontant under bordet. Hur sannolikt är det att du skulle acceptera detta betalningsätt?	VE3	17	mycket osannolikt (1) - mycket sannolikt (9)
